

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

The Attitude Of Teacher Candidates' Towards Teaching Profession

Öğr. Gör. Ahmet UYAR

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Hatay/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9694-8629>

Öğr. Gör. Akın KARAKUYU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Hatay/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7370-5464>

ÖZET

Herhangi bir şeye karşı tutumlarımız yaklaşımlarımızı etkileyen bir etmendir. Bireylerin mesleklerine karşı sahip oldukları olumlu tutum bakış açılarını olumlu yönde etkilemesi beklenir. Bu açıdan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları önemlidir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet, bölüm, akademik ortalama ve sınıf değişkenlerine göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi tarama yöntemidir. Araştırmanın örneklemi bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve basit seçkisiz örneklem tekniği ile belirlenen 305 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi ve post-hoc. analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları düşüktür. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıf değişkenine göre 2.sınıflar lehine, akademik ortalama değişkenine göre ise ortalaması 3,00 – 3,49 ile 3, 50 – 4,00 olan gruplar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Cinsiyet ve bölüm değişkenine göre ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğretmen adayları, Tutum

ABSTRACT

Our attitude towards anything is a factor that influences our approach. The positive attitude of individuals towards their profession is expected to positively affect their perspective. In this respect, teachers candidates' attitudes towards the teaching profession are important. In this study, it was aimed to examine the attitudes of teacher candidates towards the teaching profession according to the variables of gender, department, academic average and grade. The method of the research is the screening method. The study group of the research consists of 305 teacher candidates who study at the education faculty of a state university and are determined by the simple random sampling technique. Data were collected with attitude towards teaching profession scale. According to the results of the study, teacher candidates' attitudes towards the teaching profession are low. There were statistically a significant difference were found in favor 2nd graders according to the class variables and in favor 3,00 – 3,49 and 3, 50 – 4,00 according to the academic average variables. There were no statistically significant difference gender and department variables.

Key Words: Teacher, Teacher Candidates, Attitude

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız dönem toplum 4.0 yani bilgi toplumu olarak adlandırılmıştır. Bilgi toplumunun en önemli özelliği bilgisayarların ve internetin yaygınlaşması ile birlikte bilgi paylaşımının günden güne çoğalmasındır. Bilgi toplumunda bilginin öğretilmesi, öğrenilmesi ve günlük hayata transfer edilerek kullanılıyor olması nedeniyle öğretmenlik mesleği daha çok ön plana çıkmaktadır.

Bir ülkenin geleceğinin şekillenmesinde öğretmenlerin rolü çok büyüktür. Toplumda A dan Z ye bütün meslek gruplarındaki insan gücünü yetiştirenler öğretmenlerdir. Öğretmenlik mesleği, bireylerin sosyalleşip eğitilerek toplumsal yaşama hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin yeni nesillere aktarılmasında ve ülkenin kalkınmasında kilit rol oynamaktadır (Özden, 1999). Bu derece önemli olan öğretmenlik mesleğini icra edecek kişilerin alan ve meslek bilgisine sahip olmasının yanı sıra mesleğini sabırlı, dikkatli, ilgili, hoşgörülü, mesleği severek ve isteyerek icra etmesi gereklidir (Saracaloğlu vd., 2000). Öğretmenlerin bu özelliklere sahip olabilmesi de ancak mesleklerine karşı olumlu tutum içinde bulunmaları ile gerçekleşebilir.

Tutum, bireyin eski yaşantılarına bağlı olarak geliştirdiği deneyimleri sonucunda oluşan ön düşünce olup bireyi davranışı gerçekleştirmeye hazırlayan eğilimdir (Özlü, 2001). Bir başka tanımda tutum bireyin herhangi bir olay veya nesne ile ilgili olarak duygu, düşünce ve davranışlarının ortaya çıkmasını sağlayan eğilimdir şeklinde ifade edilmiştir (Erkuş, 1994). Bohner ve Wanke (2002) ise tutumu “*insan bireyselliğinin merkez parçası*” olarak tanımlamaktadırlar.

Tutumlar durağan bir şekilde kendiliğinden ortaya çıkmaz her tutumun bir konusu vardır. Bu konu bir olay, bir durum, bir birey, bir nesne, bir kültür gibi birçok şey olabilir. Fakat herkesin her konuda olumlu veya olumsuz bir tutuma sahip olması söz konusu değildir. Tutuma sahip olabilmek için o konu ile ilgili eski yaşantılara sahip olmak gerekir (Temizkan, 2008). Morris (2002) ise tutumun duygu, düşünce ve davranış olmak üzere üç ayrı bileşenden oluştuğunu ve bu bileşenlerin tutumların ortaya çıkmasında etkili olduğuna değinmiştir.

1.Düşünce (Bilişsel) Öge: Tutumlarımızdaki bilişsel öge tutumun konusu ile ilgili eski yaşantılarımız sonucu elde ettiğimiz bilgi birikimine işaret eder. Bu bilgi edinimini birey doğrudan veya sosyal öğrenme yoluyla dolaylı olarak öğrenir aksi takdirde birey hakkında bilgisi olmadığı bir duruma karşı olumlu veya olumsuz bir tutum geliştiremez (İnceoğlu, 2004).

2.Duygusal Öge: Tutumlarımızdaki duygusal öge tutumun konusu ile ilgili olarak bireyler arası farklılaşan hoşlanma veya hoşlanmama yönünü oluşturur. Tutumun duygusal ögesi, bireyin sahip olduğu değerler sistemi ile ilişkilidir (Gökçe, 2019). Birey tutumun konusunu hoşla giden bir durumla ilişkilendirirse olumlu hoşla gitmeyen bir durumla ilişkilendirirse olumsuz bir tutum geliştirecektir.

3.Davranışsal Öge: Tutumlarımızdaki davranışsal öge tutumun konusuna karşı bireyin sahip olduğu bilişsel bilgi ve duyguları sonucunda ortaya çıkabilecek davranış eğilimidir. Bu davranışlar bazen söz bazen de hareket olarak ortaya çıkabilir. Tutumun bu üç ögesi üçlü karşılıklı etkileşim içindedir ve aralarında örgütlenme olmadığı sürece tutumun oluşması da mümkün değildir (Temizkan, 2008).

Bireylerin mesleklerine karşı sahip oldukları tutumlar, mesleğini ve mesleğin gereklerini yerine getirmelerini etkileyecektir. Mesleklerine karşı olumlu tutuma sahip bireyler mesleklerini özverili bir şekilde yaparken olumsuz tutuma sahip bireyler ise kaçma eğiliminde olacaklardır (Recepoglu, 2003). Bir mesleğe yönelik olumlu tutum çalışanların mesleki yeterliliklerini ve meslekteki başarıları etkilemektedir (Terzi ve Tezci, 2007).

Öğretmenlik mesleği de sahip olunması gereken pedagojik alan bilgisinin yanında olumlu tutum gerektiren bir meslektir. Öğretmen yeterliği yalnızca eğitim ve diplomayla belirlenemez. Bir öğretmen aynı zamanda mesleki inanç ve samimiyet duygusuna da sahip olmalıdır (Jones, 1993). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutumlarının başarılarını arttırdığı, öğrenme ve öğretme sürecinde olumlu etkisi olduğu ve öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Jeans, 1995; Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları onların mesleklerini sevmelerini, mesleklerine bağlı olmalarını ve günün değişen koşulları içerisinde mesleklerindeki gelişmeleri takip ederek adaptasyonlarını sağlayacaktır.

Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini sevmeleri, meslek hayatında başarılı olabilmeleri için ön koşul olarak değerlendirilebilir (Tanel vd, 2007). Bu sebeple öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin olumlu değer ve tutum kazanmaları en az akademik öğrenmeleri kadar gereklidir (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Literatürde hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının ele alındığı çalışmalar bulunmaktadır. Fakat tutumların değişken olması günümüz dünyasındaki hızlı değişimlere bağlı olarak öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu değişimler karşısında mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemek önemlidir. Kocaarslan (2014) çalışmasında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde olduğunu tespit etmiştir. Cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının lehine, bölüm değişkenine göre ise sınıf öğretmenliği bölümü lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ailede öğretmen olup olmama ve anne baba eğitim durumu değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık olmadığını belirlemiştir. Özkan (2017) fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada adayların tutumlarının olumlu düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Lise türü, ailede öğretmen olup olmama, gelir düzeyi, tercih sırası, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Şahin ve Şahin (2017) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik özyeterlilik inançları ve tanıma düzeylerini

belirlemeye çalıştıkları çalışmada araştırmacılar katılımcıların mesleğe yönelik tutumlarının düşük özyeterlilik ve öğrenciyi tanıma düzeylerinin ise orta düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Dikmen ve Tuncer (2018) pedagojik formasyon öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet, sınıf, fakülte değişkenleri açısından ise anlamlı düzeyde farklılık olmadığını belirlemiştir.

Öğretmenlik mesleği sadece bilgi aktarmak değildir. Öyle olsaydı öğretim makineleri, televizyon, radyo vb. araçlarla bu işi yapmak hem zaman, hem maliyet açısından daha ekonomik olurdu. Ayrıca teknoloji gelişmiş ülkelerin öğretmen sorunu diye bir sorunu olmazdı. Davranış bilimlerinin bulguları bize öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışlarından etkilendiğini göstermektedir (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007). Bu açıdan çalışmada meslek öncesindeki öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum düzeylerini belirlemek ve bazı değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırma bir genel araştırma ve beş alt problem çerçevesinde yürütülmüştür.

1.1. Problem Cümlesi:

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının düzeyi nedir ve bazı değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu problem doğrultusunda aşağıdaki problemlere yanıt aranmıştır:

- 1-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri nasıldır?
- 2-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 5-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları akademik ortalama değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılan yöntem ilişkin bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri bazı değişkenler açısından incelenmiş ve betimlenmiştir. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında esas amaç incelenen durumun ayrıntılı bir şekilde tanımlanması ve açıklanmasıdır (Çepni, 2018).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 305 kişiden oluşmaktadır. Örnekleme ait betimsel veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Ait Betimsel Veriler

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Erkek	126	41.3
Kadın	179	58.7
Sınıf		
2.Sınıf	156	51.1
3.Sınıf	46	15.1
4.Sınıf	103	33.8
Bölüm		
Fen ve Teknoloji Öğretmenliği	68	22.3
Sınıf Öğretmenliği	61	20.0
Türkçe Öğretmenliği	59	19.3
Özel Eğitim Öğretmenliği	62	20.3
İngilizce Öğretmenliği	55	18.0

Akademik Ortalama

2.49 ve altı	141	46.2
2.50-2.99	69	22.6
3.00-3.49	53	17.4
3.50-4.00	42	13.8
Toplam	305	100

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler Kahramanoğlu vd. (2018) tarafından geliştirilen öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. 5'li likert tipindeki ölçeğin puanlaması; Kesinlikle Katılmıyorum: 1, Katılmıyorum: 2, Kararsızım: 3, Katılıyorum: 4, Tamamen Katılıyorum: 5 şeklindedir. Ölçekte olumsuz ifade içeren madde bulunmamaktadır. 12 maddenin yer aldığı ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60'tır. Ölçeğin orijinalinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .77'dir. Çalışmada 128 öğretmen adayına uygulanan pilot uygulamanın Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .91 olarak tespit edilmiştir. Bu değere bakılarak kullanılan ölçeğin yüksek güvenirlikte bir ölçek olduğu söylenebilir (Özdamar, 2002).

2.4. Araştırmanın Uygulanması

Çalışmada veriler 2019-2020 güz döneminde öğretmen adaylarına ölçek hakkında bilgilendirme yapılarak uygulanmıştır. Öğretmen adaylarına çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınacağına dair bilgi verilmiştir. Uygulama süreci araştırmacılar tarafından bizzat yürütülerek öğretmen adaylarının ölçek hakkında sordukları sorulara yanıt verilmiştir. Uygulanan 347 ölçekten kullanıma uygun olmayan 42 ölçek değerlendirmeye alınmamıştır. Ölçeklerin geri dönüşüm oranı % 87.8'dir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada veriler SPSS 21.0 programı ile analize tabi tutulmuştur. Araştırmada ölçekten elde edilen toplam puanlar baz alınarak analizler gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin dağılımına bakılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin tespitinde aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maximum değerlerinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişimine bağımsız örneklem t-testi ile bakılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin sınıf, bölüm ve akademik ortalama değişkenlerine göre değişimine ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak bakılmıştır. Anlamlı farklılık çıkan gruplar arasındaki farkın tespitinde veriler homojen dağılım gösterdiği için post hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yanıt aramak amacıyla yapılan analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri nedir?" alt problemine ilişkin betimsel veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyine Ait Betimsel Veriler

	N	Min	Max	$\bar{X}$	ss
Öğretmenlik Mesleği Tutum Düzeyi	305	12.00	55.00	27.53	9.82

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin ortalamasının =27.53 olduğu görülmektedir. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60'tır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin 12-27.99 arası ise düşük, 28-43.99 arası ise orta, 44-60 arası ise yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi ortalamasının =27.53 olduğu tespit edilmiştir. Buradan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyete göre değişimi nedir?" alt probleminin çözümüne yönelik bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre Değişimi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Erkek	126	28.13	10.05	303	-.900	.369
	Kadın	179	27.10	9.66			

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre bu farkın anlamlı olmadığı söylenebilir ($t(303) = -.900, p > .05$).

Araştırmanın “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin sınıf düzeyine göre değişimi nedir?” alt probleminin yanıtını aramak amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Analiz neticesinde elde edilen betimsel veriler Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Değişken	Grup	Sınıf	N	$\bar{X}$	S
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	1	2.Sınıf	156	29.56	11.05
	2	3.Sınıf	46	28.13	13.72
	3	4.Sınıf	103	24.18	15.80

Tablo 4’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin sınıf değişkenine yönelik betimsel verileri görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Fark
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Gruplar Arası	1814.883	2	907.441	9.957	.000*	1-3
	Gruplar İçi	27523.072	302	91.136			
	Toplam	29337.954	304				

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır [$F_{(2,302)} = 9.957, p < .05$]. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; 2.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin bölüm değişkenine göre değişimi nedir?” alt problemine cevap aramak amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen betimsel veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Bölüm Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Değişken	Grup	Bölüm	N	$\bar{X}$	S
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	1	Fen ve Teknoloji Öğretmenliği	68	26.67	9.85
	2	Sınıf Öğretmenliği	61	28.21	10.30
	3	Türkçe Öğretmenliği	59	28.64	9.83
	4	Özel Eğitim Öğretmenliği	62	27.85	10.05
	5	İngilizce Öğretmenliği	55	26.27	9.07

Tablo 6’da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin bölüm değişkenine göre betimsel verileri görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Bölüm Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Fark
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Gruplar Arası	244.714	4	61.179	.631	.641	
	Gruplar İçi	29093.240	300	96.977			
	Toplam	29337.954	304				

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının bölüm değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir [$F_{(4,300)} = .631, p > .05$].

Araştırmanın “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin akademik ortalamalarına göre değişkenine göre değişimi nedir?” son alt problemine cevap aramak amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen betimsel veriler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Akademik Ortalama Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Değişken	Grup	Akademik Ortalama	N	$\bar{X}$	S
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	1	2.49 ve altı	141	25.46	9.31
	2	2.50-2.99	69	28.26	9.86
	3	3.00-3.49	53	29.52	9.31
	4	3.50-4.00	42	30.76	10.76

Tablo 8’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin akademik ortalama değişkenine yönelik betimsel verileri belirtilmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Akademik Ortalama Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Fark
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Gruplar Arası	1290.788	3	430.263	4.618	.004*	1-3
	Gruplar İçi	28047.166	301	93.180			
	Toplam	29337.954	304				1-4

* p<.05

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının akademik ortalama değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır [$F_{(3,301)} = 4.618, p < .05$]. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; akademik ortalaması 3.00-3.49 ve 3.50-4.00 olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin ortalaması 2.49 ve altı olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerini belirlemek ve cinsiyet, sınıf, bölüm ve akademik ortalama değişkenlerine göre incelemektir. Tarama modeli kullanılan araştırmada aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maximum değerler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden elde toplam puanın ortalaması 27.53’tür. Bu değer orta düzeye yakın olmakla birlikte elde edilen puana göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Literatürde elde edilen bulgudan farklı olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının orta düzeyde (Bulut, 2009) ve yüksek düzeyde (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Ayık ve Ataş, 2014) olduğu tespit edilen çalışmalar bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşük düzeyde olmasının sebebi öğretmen adaylarının öğretmenliği mühendislik, mimarlık vb. geçimlerini temin etmeleri gereken bir meslek olarak görmelerinden kaynaklı olabilir. Oysaki öğretmenliğin duygusal yönü zayıf olanların oldukça zorlanacağı bir meslek olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerini düşük olan öğretmen adaylarının bu meslekte oldukça zorlanacağı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir değişim göstermemiştir. Elde edilen bulguya benzer olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı değişim göstermediği çalışmalar bulunmaktadır (Bulut, 2009; Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Çapa ve Nil, 2000; Tanel, Kaya Şengören ve Tanel, 2007). Bunun yanı sıra araştırmadan elde edilen bulgudan farklı olarak kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Baykara Pehlivan, 2008; Akkaya, 2009; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Camadan ve Duysak, 2010; Pektaş ve Kamer, 2011; Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Öğretmenlik mesleği diğer meslek gruplarına göre duygusal yönü daha fazla olan bir meslektir. Bu nedenle literatürdeki bu çalışmalarda duygusal yönü erkeklere göre daha fazla olan kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha fazla çıkmasına neden olmuş olabilir.

Araştırmada 2.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyinin 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sınıf düzeyinin arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin de giderek azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulguya paralel olarak sınıf düzeyinin arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin azaldığı çalışmalar bulunmaktadır (Pektaş ve Kamer, 2011; Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Bunun yanı sıra elde edilen bulgudan farklı

olarak sınıf değişkeni açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği (Baykara Pehlivan, 2008) sınıf düzeyinin arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin arttığı çalışmalar bulunmaktadır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Çapa ve Nil, 2000). Sınıf düzeyinin arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşmesinin sebebi mezuniyet sonrası atanma kaygısından kaynaklı olabilir (Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Bunun yanı sıra öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulanan programın niteliğinden de kaynaklı olabilir. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ilerledikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşmesi buna kanıt olarak gösterilebilir.

Araştırmada öğrenim görülen bölüm değişkeni açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguya benzer biçimde öğrenim görülen program açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin anlamlı değişim göstermediği çalışma bulunmaktadır (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007). Bunun yanı sıra; branş açısından sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının fen bilgisi öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu (Bulut, 2009), öğrenim görülen program açısından okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin sosyal alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının (sınıf öğretmenliği, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği) öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin fen bilimleri alanında öğrenim gören öğretmen adaylarından (ilköğretim matematik öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği) daha yüksek olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Camadan ve Duysak, 2010).

Araştırmada akademik başarı ortalaması 3.00-3.49 ve 3.50-4.00 olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin ortalaması 2.49 ve altı olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra akademik başarının arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin buna paralel olarak arttığı tespit edilmiştir. Literatürde akademik başarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla pozitif yönde düşük düzeyde ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılan çalışma bulunmaktadır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre;

- ✓ Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada öğretmen adayları ile görüşmeler yapılarak bunun nedenleri araştırılabilir.
- ✓ Araştırmada sınıf düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin de düştüğü tespit edilmiştir. Öğretmen yetiştiren kurumların niteliklerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Akademik başarının arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Yürütülen derslerde öğretmen adaylarının mesleğe yönelik başarı ve tutumlarını artıracak farklı öğretim yöntem ve teknikleri uygulanabilir.
- ✓ Öğretmen adayları ve öğretmenlerinde içerisinde bulunduğu geniş bir örneklem ele alınarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutum karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 35-42.
- Ayık, A. ve Öznur, A. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 25-43
- Baykara-Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 151-168.
- Bohner, G. ve Wanke, M. (2002). *Attitudes and attitude change*, Routledge:1.Edition.
- Bozdoğan, A.E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83-97.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi örneği), *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.

Camadan, F. ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: *Rize Üniversitesi örneği*. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November, Antalya-Turkey.

Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 67-73.

Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*, (162).

Çepni, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık

Dikmen, M. ve Tuncer, M. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Harran Education Journal*, 3(1), 24-38.

Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009) Türk ve Azeri Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.

Erdem, A.R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, 471-477. Denizli

Erkuş, A. (1994). *Psikolojik terimler sözlüğü*. Ankara: Doruk Yayınları

Gökçe, A.(2019). *Dördüncü sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: Elips Kitap.

Jeans, A. B. (1995). *Teacher education: An international research agenda*. World Conference on Teacher Education. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi Yayınları.

Jones, E. S. (1993). Teaching as a career. *The Black Collegian*, 23 (4), 157-165.

Kahramanoğlu, R., Yokuş, E., Cüçük, E., Vural, S. ve Şiraz, F. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği (ömytö) geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Turkish Studies Educational Sciences* 13(11), 1669-1686. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13561>

Kocaarslan, M. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Asya Öğretim Dergisi*, 1, 46-55

McMillian, J.H., Schumacher, S. (2006). In Burvikovs A.E. (Ed.), *Research in education* (6th ed.). Boston: Pearson Education, Inc.

Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.

Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*, Ankara: Pegem A Yayınları.

Özder, H., Konedralı, G., ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(2), 253-275.

Özkan, Y. (2017), *Fen bilgisi ve sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Özlü, Ö. (2001). *Ortaöğretim öğrencilerinin matematiğe karşı tutumları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Pektaş, M. ve Kamer, T. (2011). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (4), s.892-850.

Recepoglu, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 311-326.

Saracaloğlu, A. S., Serin, O., Bozkurt, N. ve Serin, V. (2000). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler, IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 27-30 Eylül, Erzurum.

Şahin, C. ve Şahin, S. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, öz-yeterlik inançları ve öğrenciyi tanıma düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 224-238

Tanel, R., Şengören Kaya Ş ve Tanel, Z. (2007) Fizik Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2).

Temizkan, M. (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.

Terzi, A. R. ve Tezci E. (2007) Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.